

Tommy Svensson, TT Nyhetsbyrån

Klarar din kommun ett stort skyfall?

Varje år drabbas flera svenska städer av intensiva skyfall. Dagvatten flödar över gator och vägar in i hus och källare. Samhällsviktig infrastruktur är i fara. På sin väg genom samhället sveper dagvattnet också med sig föroreningar ut i sjöar och hav. Och då är det för sent för annat än akuta åtgärder.

Därför behöver skyfallshantering komma in tidigt i samhällsplaneringen. Genom att ge utrymme åt dagvattnet där det uppstår, och återskapa naturens sätt att hantera regnvattnet blir staden både vackrare, renare och mer översvämningstålig. Hållbar dagvattenhantering, säker höjdsättning av byggnader och mark skapar klimatsäkerhet.

Tillsammans kan vi klimatsäkra samhället!

Föreningen
Sveriges Stadsbyggare

Svensk Försäkring

Svenskt Vatten

Foto: Henrik Thorén, Ramböll.

INTENSIVA SKYFALL visar hur sårbara våra samhällen är

Förloppet vid översvämningar som orsakas av skyfall kan vara lika snabbt och dynamiskt som vid en brand, och orsaka omfattande skador på både privat och allmän egendom samt infrastruktur. Översvämmade viadukter och vägar kan utgöra en direkt fara för liv. Det finns också risk för smittspridning när orenat avlopp trycks upp och blir stående på mark och vägar. Särskilt allvarligt är det om dricksvattenförsörjningen påverkas när vattentäcker förorenas.

Översvämningar skadar vattenmiljön. De stora regnmängderna sveper på sin väg genom samhället med sig bakterier, närsalter och kemikalier till avloppsreningsverk och mottagande recipienter, det vill säga hav, sjöar och vattendrag.

Dagvattnet innehåller såväl metaller som organiska ämnen. Flera av dem finns med på EU:s lista över prioriterade

miljögifter som ska begränsas eller helt fasas ut ur samhället eftersom de är särskilt farliga för hälsa och miljö. Miljögifterna skadar vattenlevande växter och djur. Närsalterna bidrar till övergödningen. Bakteriehalterna är ofta så höga att de överskrider rekommendationerna för badvatten.

Problemen med översvämningar ökar. När klimatet blir varmare förväntas regnmönstret förändras. Fler och intensivare regn faller under sommaren. Mer långvariga regn strilar ner under vintern då avdunstningen är liten och växternas upptagningsförmåga av vatten är låg. Det innebär att belastningen på dagvattenssystemen blir större året om. Eftersom städerna växer och förtätas ökar översvämningarna i områden som redan är drabbade, och nya problemområden tillkommer.

Förutom klimatförändringarna och urbaniseringen

Foto: Bengt Christian, Kamerareportage.

bidrar flera trender till att öka våra samhällens sårbarhet. Lågt liggande mark nära vatten ses som särskilt attraktiv att bebygga, men är översvämningskänslig eftersom vattennivåerna snabbt kan stiga vid skyfall. Allt mer markbeläggning byts också ut inom befintlig tomtmark och hårdgörs för att bli mer lättskött.

Kostnaderna för översvämningar stiger. Försäkringsbolagens kostnader för översvämningskador har länge legat på mellan 200 och 300 miljoner kronor per år. Drabbas en eller flera tätorter av skyfall stiger kostnaderna rejält. De kraftiga skyfallen under sensommaren 2014 – som drabbade Malmö särskilt hårt – orsakade stora försäkringskador. Den totala försäkringskostnaden för översvämningskador det året uppgick till 900 miljoner kronor. Försäkringarna täcker, förutom självrisken, skador på privata och

Foto: Jenny Leyman, Bilder i Syd.

kommersiella fastigheter samt fritidshus. För att försäkringsbolagen ska kunna erbjuda ett gott försäkringsskydd även i ett förändrat klimat är det nödvändigt med klimatanpassning. Risken är annars att premierna måste höjas, och att områden som ofta översvämmas inte kan försäkras.

De samhällsekonomiska kostnaderna är avsevärt högre. Vägar, broar, järnvägar och annan infrastruktur är med

I Skånes universitetssjukhus trängde vatten in i kulverterna under skyfallet i Malmö 2014. En större värmecentral höll också på att översvämmas. Personal fick även tömma hissachten på vatten. Foto: Patrick Persson, Bilder i Syd.

vissa undantag inte försäkrade alls. Bortfall av viktig infrastruktur och samhällsservice skapar risker för medborgarna och leder till otrygghet. Akuta insatser av till exempel räddningstjänsten kostar också liksom reparations- och saneringsarbeten. Dessutom uppstår indirekta kostnader för sådant som trafikstörningar, miljökador, förlorade förtjänster och inkomster.

Alla samhällen behöver skydda sig mot skyfall.

Det finns inte något samband mellan skyfall och årsnederbörd. Det är heller inte möjligt att förutsäga var och när

skyfallen kommer att inträffa. Att de stora skyfall som föll över Köpenhamn 2011 och Malmö 2014 ledde till så allvarliga skador berodde just på att de föll över städer. Översvämningen i Bjuv 2016 orsakade också stora skador, men de hade blivit väsentligt större om regnet fallit några mil längre söderut, i Malmö.

Därför behöver vi säkra våra samhällen nu, och ta höjd för kommande klimatförändringar. Det kommer att kräva stora investeringar men blir ändå billigare för samhället på sikt, om planeringen genomförs i tid. Förebyggande åtgärder är alltid mest kostnadseffektiva.

Foto: Henrik Thorén, Ramböll

DAGVATTENFAKTA

SKYFALL används här för att beskriva häftiga regn, som kommunens dagvattensystem inte kan hantera och som orsakar skador för samhället och dess invånare.

DAGVATTEN är regn- och/eller smältvatten som tillfälligt avrinner på markytan, tak eller på en konstruktion. I tätorter med många tak, stora asfalterade ytor och stensatt mark ökar avrinningen till både intensitet och volym.

DAGVATTENSYSTEMEN är till för att avleda dagvatten, och utgör en del av samhällets avloppssystem. Dagvattnet kan avledas i öppna system i till exempel diken eller i nedgrävda rörsystem. Hur dagvattensystemen ser ut beror på när de är anlagda:

- Kombinerade avloppssystem var vanligast fram till början av 1950-talet. De avleder spillvatten, det vill säga orenat hushållsavlopp, i samma ledning som dag- och dräneringsvatten. Vid kraftiga regn kan obehandlat spillvatten släppas ut till recipienter via så kallade bräddavlopp. Idag finns kombinerade system kvar i städernas centrala delar och i äldre bebyggelse där ledningsbyten ofta blir mycket komplicerade och kostsamma.

- Separatsystem anlades under första halvan av 1900-talet i städernas ytterområden. De avleder spillvatten och dräneringsvatten från husgrunder i samma ledning. Dagvattnet tas om hand separat i ytliga diken.
- Duplikata system började byggas successivt från 1950-talet. I det avleds spillvatten och dagvatten i skilda ledningar. Hur vatten från husgrundsdränering tas om hand har varierat över tid. I dagens systemlösningar får husgrundsdränering inte avledas till spillvattenledningen.

I praktiken är de äldre dagvattensystemen inte längre så renodlade. De har förändrats och byggts om och till under årens lopp. Gemensamt för dem alla är att när de är fulla kommer vatten att tryckas upp till markytan och samlas i lågt liggande områden. Även i duplikata system kan spillvattenledningarna vid skyfall få problem med tillskottsvatten, vilket kan orsaka källaröversvämningar.

TILLSKOTTSVATTEN kan vara felaktigt anslutet dagvatten från till exempel tak, grundvatten, inläckande sjö- eller havsvatten som genom fel och brister tränger in i spillvattenledningen. Tillskottsvatten belastar också spillvattenledningen om man tillåtit anslutning av husgrundsdräneringar.

Födröjningsdamm i Augustenborg, Malmö.

Foto: Dagvattengruppen, Sweco.

Skyfallshantering är en **SAMHÄLLSBYGGNADSFRÅGA**

Det saknas idag nationell samordning för klimatanpassning och skyfallshantering. Huvudansvaret för att genomföra konkreta åtgärder ligger på kommunerna. Den enskilde fastighetsägaren har ansvar för att skydda sig mot skador på egen mark och fastighet, men har ingen möjlighet att vidta nödvändiga åtgärder på annans mark.

Samverkan är nödvändig för klimatanpassning.

Dagvatten är en utmaning för många eftersom vattnets väg genom samhället inte följer administrativa och juridiska gränser. Både kommunala och privata aktörer påverkar hur mycket dagvatten som genereras, och hur det tas om hand samt rinner genom samhället. Men eftersom ingen av dem har egen rådighet över hela dagvattenfrågan blir det

därför ofta oklart vem som ska betala för de åtgärder som krävs.

För att lösa skyfallshanteringen krävs en bred samverkan mellan politiker och tjänstemän inom kommunala ansvarsområden som fysisk planering, exploatering och bygglov, gatudrift, parkskötsel, miljö samt vatten och avlopp (VA). Eftersom majoriteten av fastighetsägarna i många tätorter är privata behövs också ett nära samarbete med såväl enskilda villaägare som större fastighetsbolag och verksamheter.

Planera för dagvatten redan från början. Dagvatten behöver, precis som andra grundläggande förutsättningar, genomsyra hela planprocessen och integreras i översiktsplanering, detaljplanering, bygglovshantering och

*Dagvattenränna i Augustenborg.
Foto: Dagvattengruppen, Sweco.*

ombyggnadsbeslut. Det är inte minst viktigt idag när bostadsbyggandet och förtätningen ökar på grund av bostadsbrist i många kommuner. Risken är annars att dagvattenfrågan "glöms bort", att grönområden offras när nya ytor hårdgörs, och då orsakar ännu större dagvattenflöden.

Dagvatten har av tradition alltid hanterats av kommunens VA-förvaltning eller bolag. Vid skyfall fylls dagvattensystemet snabbt, och extrema regn kan därför inte avledas enbart genom markförlagda ledningar eller tunnlar. De flesta av de åtgärder som krävs för att skydda samhället mot skyfall och uppfylla skärpta miljökrav behöver istället genomföras ovan mark där VA-förvaltningen inte har rådighet.

Kommunledningen väljer säkerhetsnivån. Så länge det inte finns regionala eller nationella föreskrifter är det kommunfullmäktige som avgör hur kraftiga regn samhället ska tåla genom att fatta beslut om den övergripande säkerhetsnivån vid nybyggnad. Den bör fastställas i en dagvattenstrategi eller annat övergripande styrdokument inom kommunen.

Säkerhetsnivån anges lämpligen med begreppet åter-

Tåsinge Plads är det projekt som först blev färdigt i St Kjelds klimatkvarter i Köpenhamn, där stadens klimat- och skyfallsplan ska utvecklas och testas för att sedan spridas vidare till andra kvarter. Bilderna visar Tåsinge Plads – taget ur samma fotovinkel – före och efter klimatanpassningen, som skett i nära samråd med de boende. Foto före: René Sommer Lindsay.

Foto efter: Charlotte Brøndum.

ÄNDRAD VA-LAG SATTE FART PÅ KLIMATANPASSNINGEN I KÖPENHAMN

2011 drabbades Köpenhamn av ett tusenårsregn som kostade försäkringsbolagen åtta miljarder svenska kronor. Genom att snabbt ändra VA-lagen löste politikerna ett av de stora hindren för klimatanpassning. Tidigare fanns det, precis som i Sverige idag, begränsningar för vilka åtgärder som kunde finansieras via VA-taxan.

Efter lagändringen tar det kommunala VA-bolaget HOFOR nu ut en årlig klimatavgift av både lägenheter och hus via VA-räkningen. Avgiften kommer gradvis att höjas de närmsta 20 åren, och används till åtgärder både över

och under mark. Dessutom finansierar Köpenhamns kommun förbättringar av stadsmiljön och fastighetsägare får bekosta bakvattenventiler på serviser i kombinerade avloppssystem och bortkopplingar på tomtmark.

Skyfallshanteringen fördes också upp på kommunledningsnivå genom att en klimatgrupp bildades med representanter från kommunens förvaltningar. Klimatprojekten presenteras inte med dagvatten i fokus utan som ett sätt att få en tryggare och vackrare stad, vilket skapat stort engagemang hos invånarna.

komsttid, det vill säga hur ofta den värst utsatta bebyggelsen ska riskera att drabbas av översvämningar vid regn. Återkomsttiden beskrivs till exempel som ett hundra- eller tvåhundraårsregn, ett regn som bedöms falla en gång vart 100:e eller 200:e år. Klimatförändringarna medför att en viss nederbördsmängd får allt kortare återkomsttider.

Högre krav för ökad klimatsäkerhet. En risk- och sårbarhetsanalys med fokus på klimatrisker är ett viktigt be-

slutsunderlag när kommunens säkerhetsnivå ska diskuteras. Genom att göra en skyfallskartering skapas en god kännedom om vilka områden som riskerar att översvämmas vid skyfall.

Eftersom nya byggnader och ledningsnät har lång livstid behöver också en klimatfaktor, som ska avspejla bästa bedömning av framtida regn, läggas till. Utifrån dagens bedömning bör minimikravet på säkerhetsnivån vara ett hundraårsregn.

EN DAGVATTENSTRATEGI ÄR NÖDVÄNDIG FÖR KLIMATANPASSNINGEN

En dagvattenstrategi skapar förutsättningar för en långsiktigt hållbar dagvattenhantering. Den kan också skapa samsyn kring dagvattenhanteringen inom staden.

En dagvattenstrategi bör tas fram gemensamt av de berörda förvaltningarna och fastställas av kommunfullmäktige. I strategin regleras hur dagvatten ska hanteras med hänsyn till bebyggelse, flöden, föroreningar, recipientförhållanden, topografi, geohydrologi, klimatförändringar och extrema väderhändelser. Dagvattenstrategin bör:

- Besluta om lägsta risknivåer för bebyggelsen
- Slå fast att dag- och dräneringsvatten är viktigt att arbeta med, både inom planerad och befintlig bebyggelse
- Innehålla strategier för att integrera dagvattnet i stadsplaneringen och utnyttja det som en resurs
- Reglera ansvar för planering, byggande och drift samt finansiering av olika delar av dagvattensystemet
- Ha strategier för hantering av dagvatten vid extrem nederbörd
- Ha strategier för att minimera påverkan från förorenat dagvatten
- Dra upp rutiner för uppföljning och utvärdering av strategin

Dagvattenstrategin kan utgöra en del av kommunens klimat- eller skyfallsplan. Den bör kompletteras med andra kommunala dokument som är viktiga underlag för planering och åtgärder som risk- och sårbarhetsanalyser, skyfallskarteringar, miljöbedömningar med mera.

*Detalj av utformningen vid Tåsinge Plads.
Foto: Dagvattengruppen, Sweco.*

Fotona visar hållbar dagvattenhantering i Växjö. I den första delen av Linnékanalen leds vatten från närbelägna Helgasjön in, omgivet av vackra perenner, för att hålla friskt vatten i systemet som fortsätter med ett litet vattenfall under en av gång- och cykelbroarna. I den öppna kanalen (utjämningsmagasinet) strömmar dagvattnet in och leds sedan vidare

Många fördelar med HÅLLBAR DAGVATTENHANTERING

Klimatförändringarna innebär stora utmaningar för arbetet med att utforma hållbara städer. Samverkan mellan ekologi, ekonomi och sociala förhållanden blir allt viktigare för att staden ska bli en plats för alla. Den hållbara dagvattenhanteringen bidrar med en viktig pusselbit eftersom den dels minskar effekterna av skyfall och översvämningar, dels leder till en tryggare och vackrare stad.

Hållbar dagvattenhantering härmar naturens sätt att ta hand om regnvatten. Den ger utrymme åt dagvattnet där det uppstår, och efterliknar naturlig avrinning från att den första regndroppen träffar marken tills den når recipienten. På så sätt fastnar föroreningar, grundvattennivån upprätthålls och dagvattensystemet blir mindre känsligt för varierad nederbörd. Ju mer dagvatten som kan

in i en kulvert ner till Växjösjöns laguner, som fungerar som sedimenteringsdammar. Bryggan vid sjökanten döljer delar av dagvattenkulverten.
Foto: Mats Samuelsson (Växjösjön) och Edona Gustafsson (Linnékanalen).

fördröjas och hanteras lokalt desto mindre föroreningar når recipienterna.

Dagvattnet blir också en resurs där stadens gröna växtlighet samverkar och kombineras med de grå hårdgjorda ytor och den blåa avrinningen i planeringen för en vackrare stad. Det ger utrymme för lek och rekreation. Växt- och djurlivet blir rikare, och kan långsiktigt bidra till olika ekosystemtjänster som ökar vårt välbefinnande.

Öppna dagvattensystem är hållbarare än rörsystem. Under det stora skyfallet i Malmö år 2014 kunde stadens dagvattensystem svälja så mycket dagvatten som motsvarade volymen i elva stycken Turning Torsos. När systemet var fullt, och marken mättad av vatten, föll det upp-

skattningsvis ytterligare så mycket regn att det motsvarade volymen i 54 Turning Torsos.

Det är varken tekniskt eller ekonomiskt rimligt att hantera skyfall enbart i slutna rörsystem. Att öka dimensionerna på markförlagda dagvattenledningar ger relativt sett måttliga kapacitetsökningar jämfört med öppna dagvattensystem som kan leda bort mycket stora flöden samtidigt som dagvattnet renas. Det är inte så tekniskt komplicerat, och dessutom avsevärt billigare än att bygga reningsanläggningar där dagvattenrören mynnar ut i recipienterna.

Uppströmsarbetet är en viktig del i hållbar dagvattenhantering. Utsläppen från dagvatten måste minska för att svenska vatten ska uppnå god ekologisk och ke-

misk status 2021 eller 2027 enligt EU:s vattendirektiv. Den mest långsiktigt hållbara – och billigaste – lösningen är att arbeta förebyggande och minska samhällets användning av miljögifter och annat som är skadligt för hälsa och miljö.

Det kräver att uppströmsarbetet intensifieras, det vill säga det arbete som görs för att föroreningar inte ska komma in i avlopps- och dagvattensystemen eller hamna i recipienterna. Det kan ske genom krav på skärpt lagstiftning, information och – i de fall det går – ställa krav på materialval för fordon, väg- och anläggningsytor samt byggnadsmaterial.

Översvämningsytor och höjdsättning skapar extra säkerhet.

Vid skyfall kommer dagvattenflödena att bli så stora att endast en liten del kommer att kunna avledas via ledningsnätet. De öppna dagvattenlösningarna kommer heller inte att räcka till.

Därför behöver det göras plats för stora översvämningsytor, som till exempel nedsänkta gatusektioner, idrottsplatser eller parkytor, och ytliga avrinningsstråk. Dessa ytor ska hållas fria från bebyggelse, och en del av dem kan under större delen av tiden användas för rekreation. Det är också mycket viktigt med en säker höjdsättning av byggnader, omgivande gator och mark för att undvika skador.

Fotona visar olika sätt att återskapa naturens sätt att ta hand om dagvattnet så nära källan som möjligt. Det är mest effektivt att arbeta förebyggande vid nybyggnad men många av dessa åtgärder kan också användas i befintlig bebyggelse.

Dagvattenhanteringen påbörjas med lokalt omhändertagande på kvartersmark och allmän mark. Exempel på åtgärder är gröna tak, infiltration på gräsytor, genomsläppliga beläggningar, trädplanteringar och växtbäddar. Därefter leds vattnet vidare genom allmän mark i svackdiken, kanaler och diken och samlas upp för att renas i dagvattendammar och våtmarker längre ner i systemet.

Ju mer dagvatten som kan fördröjas och hanteras lokalt desto mindre föroreningar når recipienterna. Om exempelvis de första tio millimetrarna av varje regn tas om hand lokalt så är det hela 75 procent av årsnederbörden.

Särskilda åtgärder kan krävas för dagvatten som har högre koncentrationer av föroreningar. Det kan gälla vid hårt trafikerade vägar, fastigheter med koppartak, större parkeringsanläggningar eller i industriområden.

Samtliga foton: Dagvattengruppen, Sweco.

Träden

i våra hjärtan och samhällen

Träden ger särskilt stor effekt när det skapas skelettjordgravar och luftiga förstärkningslager runt dem. När dagvatten från gator, trottoarer, parkeringsytor och eventuellt fastigheter avleds dit renas det – och inte minst lika viktigt – skapar goda förutsättningar för trädens livsmiljö. Gröna tak och väggar bidrar också till att ackumulera och fördröja regnvatten. Fotona är tagna från olika gator i Stockholm.

Foto: Thomas Henrikson.

Framtidens hållbara städer bygger på att ta till vara ekosystemtjänster, det vill säga de funktioner hos ekosystem som förbättrar människors välmående. Samhällets träd har en viktig uppgift att fylla eftersom de är mer "effektiva" än annan grönska.

Under vegetationsperioden tar träden hand om stora mängder regnvatten, dels genom fördröjning i bladverket, dels genom infiltration i marken ner till rotsystemet. Under 2014 bidrog exempelvis träden i Malmö till att 172 447 kubikmeter vatten inte belastade dagvattensystemet.

Träden renar luften från partiklar och lagrar koldioxid. De skyddar mot vind och dämpar buller. De påverkar människors hälsa genom att reglera temperaturen. Vid värmeböljor ger träden skugga och sänker temperaturen när vattnet avdunstar från lövverket.

På pluskontot finns också att träd bidrar till avkoppling och rekreation, och att de har en speciell plats

i våra hjärtan. Därför behöver vi ha tillgång till dem där vi bor och arbetar. Det kan vara svårt för barn, äldre och de som har funktionsvariationer att ta sig till parker och grönområden.

En viktig del i den hållbara dagvattenhanteringen är därför att ta tillvara och utveckla trädens ekologiska, ekonomiska och sociala värden. Träden är ett betydelsefullt stadsbyggnadselement, och behöver vårdas och skötas väl så att de klarar den tuffa stadsmiljön.

Och ja, det är lönsamt! Genom att beräkna värdet av trädens ekosystemtjänster sparar varje träd 1 100 kronor varje år. För en stad av Malmös storlek blir det 66 miljoner kronor per år, enligt forskarna Cecil Konijnendijk van den Bosch, Tim Delshammar och Johan Östberg, vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU. De har beräknat värdet av trädens ekosystemtjänster med i-Tree-programmet.

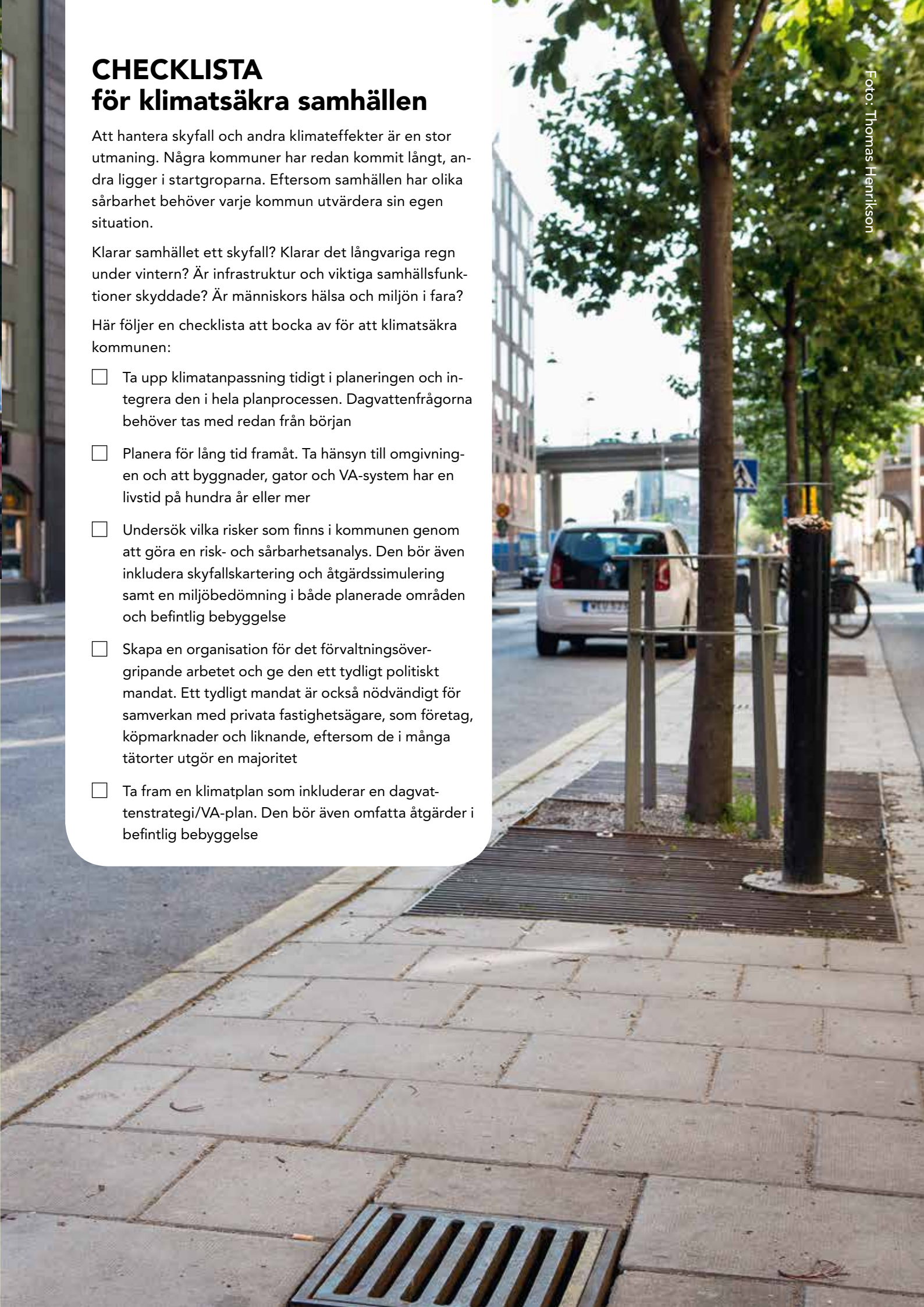
CHECKLISTA för klimatsäkra samhällen

Att hantera skyfall och andra klimateffekter är en stor utmaning. Några kommuner har redan kommit långt, andra ligger i startgroparna. Eftersom samhällen har olika sårbarhet behöver varje kommun utvärdera sin egen situation.

Klarar samhället ett skyfall? Klarar det långvariga regn under vintern? Är infrastruktur och viktiga samhällsfunktioner skyddade? Är människors hälsa och miljön i fara?

Här följer en checklista att bocka av för att klimatsäkra kommunen:

- ☐ Ta upp klimatanpassning tidigt i planeringen och integrera den i hela planprocessen. Dagvattenfrågorna behöver tas med redan från början
- ☐ Planera för lång tid framåt. Ta hänsyn till omgivningen och att byggnader, gator och VA-system har en livstid på hundra år eller mer
- ☐ Undersök vilka risker som finns i kommunen genom att göra en risk- och sårbarhetsanalys. Den bör även inkludera skyfallskartering och åtgärdssimulering samt en miljöbedömning i både planerade områden och befintlig bebyggelse
- ☐ Skapa en organisation för det förvaltningsövergripande arbetet och ge den ett tydligt politiskt mandat. Ett tydligt mandat är också nödvändigt för samverkan med privata fastighetsägare, som företag, köpmarknader och liknande, eftersom de i många tätorter utgör en majoritet
- ☐ Ta fram en klimatplan som inkluderar en dagvattenstrategi/VA-plan. Den bör även omfatta åtgärder i befintlig bebyggelse

MER INFORMATION

Syftet med denna broschyr är att skapa en plattform för gemensam kunskap och samverkan mellan de som arbetar med kommunernas klimatanpassning och skyfallshantering. Läs mer:

- Svenskt Vatten 2016: "Policy och funktionskrav för samhällets avvattning", P110 Del 1, www.svensktvatten.se
- Svensk Försäkring 2015: "Vem tar ansvar för klimatanpassningen?", Rapport nr 2015:10, www.svenskforsakring.se
- Föreningen Sveriges Stadsbyggare: Tidskriften Stadsbyggnad har i nr 6 de senaste åren haft klimat som tema med många artiklar om klimatanpassning. www.sverigesstadsbyggare.se
www.stadsbyggnad.org

Text och produktion: Lise-Lotte Nilsson, Mosebacke Media • Foto: Dagvatengruppen, Sweco

För att klara klimatanpassningen krävs samordning!

Föreningen Sveriges Stadsbyggare (tidigare Svenska Kommunal-Tekniska Föreningen) samlar planerare, byggare, förvaltare och utvecklare av ett hållbart och rättvist samhälle. Vi arbetar för ett hållbart stadsbyggande som även inkluderar de kommunaltekniska verksamheterna.

Svensk Försäkring är försäkringsföretagens branschorganisation. Vi arbetar för goda verksamhetsförutsättningar för försäkringsföretagen. Vi arbetar också för högt förtroende för försäkringssektorn och fortsatt möjlighet för branschen att kunna erbjuda försäkringsskydd för naturskador och översvämningar.

Svenskt Vatten är vattentjänstföretagens branschorganisation. Vi arbetar för friskt dricksvatten, rena sjöar och hav samt människors tillgång till långsiktigt hållbara vattentjänster.

Föreningen
Sveriges Stadsbyggare

Telefon: 08-20 19 85.
www.sverigesstadsbyggare.se

Svensk Försäkring

Telefon: 08-522 785 00.
www.svenskforsakring.se

Svenskt Vatten

Telefon: 08-506 002 00.
www.svensktvatten.se